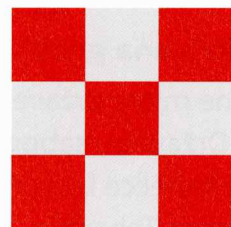

Prikrivena grobišta Hrvata u Sloveniji

**MITJA FERENC
UROŠ KOŠIR**

školska knjiga

Izdavač

Školska knjiga, d. d.
Zagreb, Masarykova 28

Za izdavača

dr. sc. Ante Žužul

Direktorica nakladništva

Martina Žužul

Urednici

dr. sc. Deniver Vukelić
Nedjeljko Pintarić

Recenzenti

izv. prof. dr. sc. Zlatko Begonja
dr. sc. Robin Harris
dr. sc. Josip Kajinić
dr. sc. Vladimir Šumanović, doc.

Prijevod sa slovenskog jezika

Krunoslav Požgaj

Kreativna direktorica

Ana Marija Žužul

Art direktorica

Antonia Tatomir

Dizajn

Lovorka Decker

Slikovni materijal

Mitja Ferenc
Uroš Košir

Kazala

Jasna Pinter

Zemljovid

Mitja Ferenc
Uroš Košir

Objavljivanje ove knjige pomoglo je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske, Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske i Zaklada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

© ŠKOLSKA KNJIGA, d. d., Zagreb, 2025.

Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, fotokopirati ni na bilo koji način reproducirati bez nakladnikova pisanog dopuštenja.

Sadržaj

Predgovor	8
1. Uvod	15
1.1. Politička i vojna situacija u jugoistočnoj Europi u posljednjoj godini Drugoga svjetskog rata	16
1.1.1. Iz rata izlaze Bugarska i Rumunjska	16
1.2. Oslobođenje Beograda i istočnog dijela Jugoslavije	17
1.2.1. Srijemska fronta	18
1.2.2. Proboj Srijemske fronte i povlačenje vojske NDH te kapitulacija Njemačke	18
1.2.3. Predaja vojske NDH i izručenje zarobljenika Jugoslavenskoj armiji	24
2. Ubijanje i brisanje tragova	37
3. Broj žrtava	45
4. Prikrivena grobišta u razdoblju nastajanja slovenske države – od Kocbeka do „ceremonije pomirenja”	49
4.1. Rješavanje zločina	50
4.2. Simbolični pokop žrtava u srpnju 1990. godine	54
4.3. Osnivanje Komisije Izvršnog vijeća Skupštine SRS-a za rješavanje pitanja povezanih s namjenom i uređenjem grobišta u Kočevskom Rogu	58
4.4. Prva označavanja grobišta i stratišta	58
5. Slovenija i prikrivena grobišta u razdoblju 1991. – 2001.	67
5.1. Simbolične mjere države u 90-im godinama 20. stoljeća	68
5.2. Komisije Državnog sabora i prikrivena grobišta	70
5.3. Izgradnja kapelice kod grobišta Jama pod Krenom	81
5.4. Spomen-park Teharje	85
5.5. Općina Slovenska Bistrica počinje orati ledinu	88
6. Slovenija i prikrivena grobišta u razdoblju 2001. – 2005.	91
6.1. Evidentiranje prikrivenih grobišta	92
6.1.1. Početci evidentiranja i prestanak	92
6.1.2. Ministarstvo kulture i evidentiranje prikrivenih grobišta	94
6.1.3. Načela pripreme projekta Evidentiranje prikrivenih grobišta	94
6.1.4. Shema računalne obrade	95
6.1.5. Prikrivena grobišta u lokalnim zajednicama	96
6.1.6. Grobišta prema mjestu ubojstava	97
6.1.7. Prikrivena grobišta prema vremenu, nacionalnosti i statusu	102
6.1.8. Dokazivost, pouzdanost postojanja grobišta	105

6.2.	Označavanje da, iskopavanje ne	105
6.2.1.	Označavanje metalnim pločama	
6.2.2.	Jedinstveno obilježje („Zvono pomirenja“)	107
6.3.	Zakon o ratnim grobištima	108
6.3.1.	Komentari nakon donošenja Zakona o ratnim grobištima	115
6.4.	Po iskustvo u Bosnu	116
6.5.	Pronađen je popis	117
6.6.	Iskopavanja iz prikrivenih grobišta do 2005. godine	119
6.6.1.	Iznošenje posmrtnih ostataka iz kraških ponora na području općina Kopra i Sežane	120
6.7.	Iskopavanja prema međudržavnim sporazumima s Njemačkom i Italijom	126
7.	Prikrivena grobišta u razdoblju 2006. – do Hude Jame 2009.	135
7.1.	Početak istraživanja prikrivenih grobišta i prva iskopavanja i uređivanja (2006. – 2009.)	136
7.1.1.	Metodologija sondiranja i iskopavanja	136
7.2.	Terenska istraživanja 2006. godine	138
7.2.1.	Sondiranja	139
7.3.	Terenska istraživanja 2007. godine	140
7.4.	Terenska istraživanja 2008. godine	145
7.4.1.	Problemi	150
7.5.	Sondiranja – pregled krških jama 2007./2008. godine	150
7.6.	Iskopavanja žrtava iz prikrivenih grobišta 2005. – 2009. godine	153
7.7.	Terenska istraživanja 2009. godine	157
7.8.	Terenska istraživanja 2010. godine	158
8.	Prikrivena grobišta u razdoblju 2010. – 2015.	
	– od Hude Jame do Hude Jame	165
8.1.	(Pre)Huda Jama	166
8.2.	Nedostatci Zakona o ratnim grobištima iz 2003. godine	169
8.3.	Iznošenje vidljivih ostataka kostura iz krških jama i dvojbe	170
8.4.	Ograničenja u istraživanjima (2010. – 2015.)	174
8.5.	Sporazum s Republikom Hrvatskom o uređenju ratnih grobišta	175
9.	Prikrivena grobišta od 2015. do 2022.	
	– od Hude Jame do Macesnove Gorice	181
9.1.	Spomenik žrtvama svih ratova i pomirbene aktivnosti predsjednika Boruta Pahora	182
9.1.1.	Pokop članova obitelji Hudnik te iskopavanje tijela Ksenije i Rade Hribara	184
9.2.	Zakon o prikrivenim ratnim grobištima i pokopu žrtava	187
9.3.	Prikrivena grobišta 2015. godine	194

9.4.	Prikrivena grobišta 2016. godine	195
9.5.	Prikrivena grobišta 2017. godine	198
9.6.	Prikrivena grobišta 2018. godine	202
9.6.1.	Upis u registar ratnih grobišta	205
9.7.	Prikrivena grobišta 2019. godine	207
9.8.	Prikrivena grobišta 2020. i 2021. godine	209
9.9.	Prikrivena grobišta 2022. godine	212
9.10.	Prikrivena grobišta 2023. i 2024. godine	214
9.11.	Uređenje i označavanje potvrđenih grobišta	218
9.11.1.	Čuvanje ostataka kostura i pokop	218
9.11.2.	Elementi uređenja	219
9.11.3.	Drveni križ	219
9.11.4.	Putokaz	219
9.11.5.	Ograda	221
9.11.6.	Informativna ploča	222
10.	Opis grobišta	227
10.1.	Ekshumirana grobišta	228
10.1.1.	ID 173 Celje – Grobišče Klukec	229
10.1.2.	ID 172 Celje – Grobišče Zgornja Hudinja	235
10.1.3.	ID 142, 567 Maribor – Grobišče Tezenski gozd 1 i 2	255
10.1.4.	ID 398 Stari Grad – Grobišče Stari Grad	281
10.1.5.	ID 3 Glažuta – Grobišče Brezno pri Konfinu 1	285
10.1.6.	ID 475 Lobnica – Grobišče pri Ruški koči na Arehu 3	299
10.1.7.	ID 4 Huda Jama – Grobišče Barbara rov	309
10.1.8.	ID 605 Cerklje ob Krki – Grobišče na letališču Cerklje	353
10.1.9.	ID 714 Trebče – Grobišče Trebče	363
10.1.10.	ID 7 Košnica pri Celju – Grobišče 3	371
10.1.11.	ID 114 Podstenice – Grobišče Jama v Rugarskih klancih	379
10.1.12.	ID 95 Kamnik – Grobišče Cuzakov travnik	387
10.1.13.	ID 53 Mostec – Grobišče v protitankovskem jarku	401
10.1.14.	ID 713 Podstenice – Grobišče Brezno 3 pri grobišču v Kočevskem Rogu	421
10.2.	Potvrđena grobišta	434
10.2.1.	ID 119 Onek – Grobišče Jama pod Krenom	435
10.2.2.	ID 569 Dogoš – Grobišče Tezenski gozd 4	457
10.2.3.	ID 570 Dogoš – Grobišče Tezenski gozd 5	463
10.2.4.	ID 571 Dogoš – Grobišče Tezenski gozd 6	467
10.2.5.	ID 128 Zgornja Lipnica – Grobišče Lancovo 1	471
10.2.6.	ID 98 Raduše – Grobišče Žančani	483
10.2.7.	ID 68, 69, 72 Crngrob – Grobišča Crngrob 1, 2, 5	493
10.2.8.	ID 56 Ples – Grobišče pod hribom Vinagora 1	509
10.2.9.	ID 84 Završe – Grobišče pri domačiji Herlah	513

10.2.10.	ID 24 Gornji Dolič – Grobišče pri domačiji Naveršnik	519
10.2.11.	ID 85 Šmartno pri Slovenj Gradcu – Grobišče pri Gortnarjevi kapelici	525
10.2.12.	ID 50 Moste – Grobišče Baudova ledina 1	531
10.2.13.	ID 48 Zgornji Otok – Grobišče Zgornji Otok	537
10.2.14.	ID 101 Sajevece – Grobišče Krakovski gozd 1	543
10.2.15.	ID 102 Sajevece – Grobišče Krakovski gozd 2	553
10.2.16.	ID 147 Ljubljana – Grobišče žrtv povojnih pobojev v Kucji dolini	561
10.2.17.	ID 248 Trlično – Grobišče Trlično	571
10.2.18.	ID 157 Mrtvice – Grobišče Mrtvice	577
10.2.19.	ID 178 Šoštanj – Grobišče Gorica 3	583
10.2.20.	ID 62 Podgorje – Grobišče Podgorje 3	591
10.2.21.	ID 61 Podgorje – Grobišče Podgorje 2	597
10.2.22.	ID 228 Bukovska vas – Grobišče pri hiši 35	603
10.2.23.	ID 103 Sidol – Grobišče Jevnik	609
10.2.24.	ID 19 Mislinja – Grobišče ob železniški progi 1	617
10.2.25.	ID 572 Selovec – Grobišče Jeglijenkov travnik	623
10.2.26.	ID 161 Pečje – Grobišče Lončarjev dol 1	629
10.2.27.	ID 514 Sevnica – Grobišče Vrtača	635
10.2.28.	ID 160 Brestanica – Grobišče Hafnarjev graben	641
10.2.29.	ID 235 Veliki Kamen – Grobišče v Šerbečevem gozdu	647
10.2.30.	ID 236 Mali Kamen – Grobišče Veliki Kamen	655
10.2.31.	ID 261 Drensko Rebrow – Grobišče ob potoku Sušica	661
10.2.32.	ID 614 Ljubno ob Savinji – Grobišče Matijevčev breg	667

11. Zaključak	673
12. Pogovor	687
13. Izjava komisije „Iustitia et pax“ iz 2008. godine o stradanjima i prikrivenim grobištima iz Drugoga svjetskog rata i poraća o pravu na grob i o dužnosti pijeteta	693
14. Uredba o objavi Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i Vlade Republike Slovenije o uređenju vojnih groblja	697
15. Rezolucija Europskog parlamenta o očuvanju sjećanja na žrtve poratnog komunističkog razdoblja u Sloveniji – 8. srpnja 2025.	700
16. Kazalo imena	703
17. Kazalo mjesta	708
18. Kratice, institucije, komisije, zakoni, političke stranke	712
19. Zemljovid	716
20. Literatura	717
21. O autorima	734